

наукових праць. Вип. 1 (39). К.: НАУ, 2024. С. 16–23. DOI: 10.18372/2412-2157.39.18427.

References

1. Arendt, Khanna. 2002. "Do 80-richchya Martina Gajdeggera" ["To the 80th birthday of Martin Heidegger"]. In *Martin Gajdegger ochima suchasnikiv* [Martin Heidegger through the Eyes of Contemporaries], 42–50. Kyiv: Stilos.
2. Habermas, Jürgen. 2011. *Postmetafizichne mislennya* [Post-Metaphysical Thinking]. Kyiv: Dukh i Litera.
3. Laks, Michael. 2021. *Metafizika: suchasnyj vstupnij kurs* [Metaphysics: a Modern Introductory Course]. Kyiv: Duh i Litera.
4. Oblova, Lyudmila. 2021. "Filosofskie vchennya pro buttya" ["Philosophical doctrine of being"]. *Totallogy-XXI. Postneklasichni doslidzhennya*. *Totallogy-XXI. Post-Non-Classical Studies*. Publications of the Center for Humanitarian Education of the National Academy of Sciences of Ukraine 37: 260–289.
5. Sinyakov, Serhii. 2023. "Postmetafizika v skladi socialno-gumanitarnogo znannya" ["Post-metaphysics as part of social and humanitarian knowledge"]. *Visnyk Natsionalnoho aviaitsiinoho universytetu. Seriya: Filosofiia. Kulturolohiia, Proceedings of the National Aviation University. Series: Philosophy. Culturology* 2 (38): 13–18. <https://doi.org/10.18372/2412-2157.2.18104.7>.

T. Sukhodub

METAPHYSICAL THINKING: THE RELEVANCE OF THE PROBLEM

IntroductionThe article examines the characteristics of metaphysical thinking in the context of its comparison with post-metaphysical approaches in contemporary philosophy. The aim of the study is to analyze the characteristics and interrelation of metaphysics and post-metaphysics as essential directions of universal philosophical thinking. **Research methodology** includes a scientific and systemic approach, cognitive premises of the hermeneutics of being, which interprets understanding as the meaning of human experience, and the historical method. **Research results.** Post-metaphysical thinking, as a prevalent concept in contemporary philosophical discourse, does not replace metaphysics but rather expands its subject matter and the boundaries of metaphysical thinking. The posing of questions regarding the ultimate "beginnings" of being characterizes contemporary philosophy of science and thereby actualizes metaphysical thinking at a new stage of cognition. **Discussion.** An analysis of the works of M. Dummett, E. Coreth, M. Lax, M. Margaroni, L. Oblova, S. Sinyakov, J. Habermas, M. Heidegger, Yu. Kharchenko, and others made it possible to reveal key aspects of the formation of metaphysical thinking in the history of philosophy, and to distinguish the problems of ontology and metaphysics, as well as metaphysics and post-metaphysics. **Conclusions.** Metaphysical thinking is a person's reflection on the knowledge of being achieved in a particular era. The focus of metaphysics on universality and thinking about the world as a whole, presupposes a categorical understanding and clarification of the logical and socio-cultural content of the categories "universal," "whole," "existent," "substance," "matter," "consciousness," "being," "meaning," and others. In contemporary scientific discourse-philosophical, socio-humanitarian, and natural sciences – the culture of metaphysical thinking serves as a "mediated subject" in the scientific search for the universal foundations of human existence.

Keywords: being, ontology, metaphysics, post-metaphysics, philosophical thinking, categories, understanding.

6. Sukhodub, Tetiana. 2023. "Navkolo rozuminnya filosofiyi: istoriko-filosofski diskusiyi XX–XXI st." ["Around the Understanding of Philosophy: Historical and Philosophical Discussions of the 20th–21st Centuries"]. *Visnyk Natsionalnoho aviaitsiinoho universytetu. Seriya: Filosofiia. Kulturolohiia, Proceedings of the National Aviation University. Series: Philosophy. Culturology* 1 (37): 76–81. <http://doi.org/10.18372/2412-2157.37.17581>.
7. Coreth, Emerich. 1994. *Grundriss der Metaphysik* [Fundamentals of Metaphysics]. Innsbruck: Tyrolia-Verlag.
8. Heidegger, Martin. 1950. "Die Zeit des Weltbildes" ["The Time of the World Picture"]. In *Holzwege* [Forest Trails], 75–113. Frankfurt am Main: Klostermann. <https://surl.li/qyxwup>.
9. Heidegger, Martin. 2007. *Was ist Metaphysik?* [What Is Metaphysics?]. Auflage.
10. Kharchenko, Yuliia, and Oleksandr Kvasha. 2024. "Principles of interaction in the topology of antinomies (ontological deconstruction of the social matrix)". *Visnyk Natsionalnoho aviaitsiinoho universytetu. Seriya: Filosofiia. Kulturolohiia, Proceedings of the National Aviation University. Series: Philosophy. Culturology* 1 (39): 16–23. <http://doi.org/10.18372/2412-2157.39.18427>.

DOI:

УДК 316.77:614(045)

В. О. ТАБАКОВИЧ-ВАЦЕБА

ТРАНСФОРМАЦІЇ КУЛЬТУРИ КОМУНІКАЦІЇ ТА ІНТЕРАКЦІЯ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Інститут геронтології ім. Д. Ф. Чеботарьова НАМНУ

Анотація. У статті осмислюються особливості трансформації культури комунікації та процесів інтеракції в галузі охорони здоров'я під впливом повсюдного застосування інформаційно-комунікаційних технологій у медичній галузі. Показано, що виникнення нових технічних засобів комунікації в медичному середовищі, а також між фахівцями цієї галузі та пацієнтами суттєво впливає на характер інтеракції в зазначеній сфері суспільного життя. Обґрунтовано, що інтерактивні процеси, які відбуваються за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, набувають ознак безпосередньої взаємодії учасників комунікації.

Ключові слова: культура комунікації, інтеракція, інформаційно-комунікаційні технології, цифровізація, охорона здоров'я, медичне співтовариство, трансформаційні процеси.

Вступ

Як і культура загалом, культура комунікації постійно трансформується в процесі функціонування суспільства. І в матеріальній культурі, і в духовній зазнають змін традиційні феномени, а також виникають нові, яким надаються нові імена, що веде до трансформацій у мові культури комунікації. В останні десятиліття минулого століття і в перші роки XXI століття у філософії культури фокусується увага на дослідженні мови та її ролі у тих соціокультурних

змінах, що пов'язані з інформатизацією всіх сфер життя і повсюдним використанням медіа-комунікації. Мова комунікації в усіх сучасних соціальних практиках значною мірою трансформується під впливом інформаційно-комунікаційних технологій, які використовуються в усіх сферах суспільного життя. Відбуваються процеси цифровізації комунікативних процесів, у яких учасники комунікації, які належать до різних інформаційних мереж, послуговуються значною мірою спільними стандартами машинної мови. «Це накладає відбиток і на мовлення, яким

ведеться діалог. У процесі застосування мобільних телефонів, комп'ютерних мереж діалог стає все більше опосередкованим, із нього поступово усувається емоційна складова, притаманна безпосередньому спілкуванню. При цьому трансформується природна мова: слова, що виражають емоційний стан співрозмовників, замінюються штучними символами – смайлами, які не здатні передати всього багатства справжніх почуттів і емоцій. Такий діалог постає як віртуальна взаємодія, оскільки втрачається духовно-душевна енергія, що пронизує безпосередній діалог. Разом із цим відбувається втрата особистістю самої себе» (Дротянко 2015, 21). В таких умовах електронна комунікація постає як інтеракція «багатьох із багатьма», в якій індивідуальність людини розчиняється в публічному просторі комунікації. Зазначене актуалізує філософське осмислення трансформаційних процесів у культурі комунікації та виявлення особливостей інтеракції в нових соціально-культурних умовах. Важливого значення зазначене набуває у галузі охорони здоров'я.

Мета і завдання полягає у здійсненні філософської рецепції стосовно причин трансформації культури спілкування та інтеракції в умовах нових викликів ХХІ століття, таких як інформатизація та глобалізація, зокрема у галузі охорони здоров'я.

Методологія дослідження

Для досягнення мети найважливішими методологічними засобами є культурно-історичний та соціокультурний методологічні підходи, принципи системності й доповняльності, методи логічного і культурно-семантичного аналізу та інші загально-наукові методи дослідження.

Результати

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у комунікативних процесах приводить до трансформації культури комунікації в соціумі: змінюються звичні для людей форми спілкування, зароджуються нові, які засновані на штучній мові комп'ютерної техніки. Проте в різних сферах суспільного життя зазначені процеси відбуваються по-різному як з точки зору заміни мовних і мовленнєвих одиниць комунікації, так і з точки зору впливу цих трансформацій на функціонування тієї чи іншої сфери життя. Окрім того, комп'ютеризація всіх сфер життя сучасного соціуму спонукає до породження нових слів, термінів, цілих мовних виразів, які б могли більш-менш адекватно репрезентувати нові суспільні феномени, що виникли через застосування інформаційно-комунікаційних технологій. Вони вплітаються в сучасні комунікативні процеси, викликаючи часом непорозуміння між комунікантами через невідоме розуміння змісту цих мовних одиниць навіть в одній і тій же сфері суспільної діяльності.

Особливого значення таке непорозуміння набуває у галузі охорони здоров'я, де йдеться про збереження життя людей. Як зазначають фахівці в цій галузі, «комунікація у сфері охорони здоров'я охоплює декілька напрямків, до яких належать медична журналістика, індустрія розваг, освіта,

міжособистісне спілкування, інформаційно-пропагандистська робота через ЗМІ, комунікація в середині організацій та між ними, розповсюдження інформації про ризики та кризи, соціальна комунікація та соціальний маркетинг. Вона може приймати численні форми – від масової, мультимедійної та інтерактивної (включаючи мобільний зв'язок та Інтернет) до традиційної, що враховує культурну специфіку, – та охоплювати різні канали, такі як міжособистісне спілкування, засоби масової інформації, інформаційні засоби організацій та невеликих груп, в тому числі радіо, телебачення, газети, блоги, електронні дошки об'яв, під кастинг та обмін відео файлами, розсилка повідомлень по мобільному телефону та он лайн форуми» (Знаменська М., Слабкий, Знаменська Т. 2019, 22). Автори пишуть, що в Україні в рамках проведення інформатизації охорони здоров'я, в тому числі існуючих регіональних програм інформатизації галузі за останні роки зроблені істотні кроки з покращення комп'ютерного забезпечення закладів охорони здоров'я (в першу чергу обласного та районного рівнів), підключення їх до мережі Інтернет; створення корпоративної мережі обміну інформацією між установами та медичними закладами на основі електронної пошти; створення локальних мереж в медичних закладах; розвитку та підтримки функціонування медичних веб-сайтів; розвитку інформаційних технологій клінічної та навчальної спрямованості; впровадження автоматизованих робочих місць медичних працівників, медико-статистичних систем, систем типу «Стаціонар» або «Поліклініка» зі створенням персоніфікованих баз даних; впровадження сучасних телекомунікаційних систем та телемедичних технологій; підвищення ефективності і якості всіх видів робіт, пов'язаних зі збором, обробкою, збереженням і поданням медико-статистичної інформації для підвищення оперативності і якості прийняття управлінських рішень (Там само с. 45).

Справді, цифровізація всіх сфер суспільного життя зумовлює проникнення сучасних високих технологій в усі соціальні практики, в тому числі і в сферу медицини, і ширше – в сферу охорони здоров'я. У свою чергу, посилюється вплив медицини на суспільне буття і, як зазначає М. Абисова, трендом сучасності стає медикалізація суспільства. Зокрема, вона пише, що «медикалізація є динамічним процесом, завдяки якому деякі аспекти життя, що традиційно не вважалися медичними, нині розглядаються в термінах здоров'я – хвороби набувають статусу патології, хоча раніше до таких не відносилися» (Абисова 2012, 92). М. Абисова досліджує, за допомогою яких інструментів відбувається цей процес у світовому масштабі. В першу чергу, вона зосереджує увагу на тому, що медична наукова термінологія не просто проникає у масову культуру та масову свідомість людей, а набуває тотального характеру. На її думку, відбувається проникнення як медичної мови, так і стилю мислення працівників медичної галузі у свідомість пересічних громадян, які починають цікавитись уявленнями «про причини, форми протікання і лікування хвороб, зростанням залежності

повсякденного життя й діяльності людей від медицини, закріпленням медичних «ярликів» за деякими людськими властивостями або типами поведінки (інвалід, наркоман, алкоголік і так далі), які можуть сприяти виключенню стигматизованих осіб із процесу нормальної соціальної взаємодії» (Абисова 2012, 93). Цьому сприяє й цифровізація сфери дозвілля, розповсюдження в ній ігрових автоматів, створення спеціалізованих клубів за специфічними інтересами, власники яких зацікавлені в залученні до них молоді, особливо підлітків.

Розповсюдженими в усіх регіонах земної кулі стають ігроманія, цифрова залежність, депресивні стани, гіперсомнічні стани, дитяча гіперактивність та інші сучасні патології, невідомі ще донедавна. Як відомо, комунікаційні процеси в сучасній медіакulturі відбуваються засобами електронної пошти, а також мобільного зв'язку, через платформи zoom, google mit та інші електронні засоби. Як зазначає Л. Дротянко, «з одного боку, ці новітні засоби комунікації прискорюють і розширюють користувачам доступ до джерел необхідної інформації, дозволяють спілкуватися одночасно з великою кількістю людей тощо. Проте, з другого боку, в таких видах комунікації значно спрощується мова, яка при цьому використовується. З лексики учасників таких видів онлайн спілкування зникають цілі пласти слів і мовних зворотів, які в безпосередньому спілкуванні прикрашають людські взаємини, передають цілу гаму людських почуттів та емоцій... Все це веде до зниження загальної культури суспільства, до втрати естетичного в комунікативних процесах...» (Дротянко 2024, 289). Це зауваження є слушним і для культури комунікації в галузі охорони здоров'я, оскільки відбувається порушення мовних норм спілкування в процесі комунікації лікарів та пацієнтів, а також і між медичними працівниками.

Інформатизація сфери охорони здоров'я веде до комунікативної проблеми в системі «лікар – пацієнт», а саме до прагнення пацієнта отримати інформацію про свою хворобу не лише від лікаря, а й з інших джерел, і в першу чергу, з Інтернету, що знижує довіру пацієнта до лікаря, який, на думку пацієнта, щось приховує від нього. Добре, якщо отримана пацієнтом медична інформація отримана ним із науково-популярної медичної літератури. Але нерідко сьогодні пацієнти широко користуються інформацією різноманітних блогів, чатів, повідомлень так званих «друзів» із соціальних інтернет-мереж, ворожок, парапсихологів тощо, далеких від справжніх сучасних медичних знань. Використання їх без консультацій із лікарями часто приводить до випадків, коли медицина вже не може допомогти. Отже, цифровізація сфери охорони здоров'я має як позитивні наслідки, коли доступ громадян до потрібної інформації зростає, так і негативні, якщо комунікація між лікарем і пацієнтом порушується через некритичне ставлення пацієнтів до отриманої неперевіреної інформації із сучасних медійних джерел – Інтернету, інтерактивних радіо і телебачення, комунікації в різноманітних чатах тощо.

Виходячи із зазначеного, особливої актуальності сьогодні набуває комунікація пацієнтів із сімейними

лікарями та інформаційно-комунікаційна компетентність останніх. Як зазначає К. Орду, «під інформаційно-комунікативною компетентністю сімейного лікаря будемо розуміти інтегровану якість особистості, що включає сукупність професійних якостей, в основі яких лежать знання, вміння і навички в галузі освоєння нових медичних інформаційних систем, телемедичних технологій, знання основних принципів дистанційного консультування, а також досвіду їх застосування в професійній діяльності; здатність грамотно спілкуватися державною мовою в лікувально-профілактичному процесі» (Орду 2021, 51).

Особливе значення має інтеракція, яка відбувається між медичними працівниками в присутності пацієнтів, наприклад, під час лікарського обходу в стаціонарі або під час консультації в клініці. Пацієнт може бути знервованим, тому мовлення медичних працівників повинно відповідати комунікативній ситуації. Зокрема, як зазначають фахівці в медичній галузі, лікарі повинні «доброзичливо і нескладною мовою розповісти про сутність хвороби, особливості стану пацієнта, рекомендації з лікування, попередження ускладнень, рекомендованого способу життя. Так як спілкування між медичними працівниками відбувається в присутності пацієнта, важливою є думка хворого про перебіг лікувально-діагностичного процесу, задоволеність наданням медичної допомоги харчованих, санітарних умов, відношення медперсоналу» (Особливості комунікації в медичному середовищі. Методичні рекомендації 2021). Важливим у спілкуванні в медичному співтоваристві є дотримання норм корпоративної культури, прийнятому у певному співтоваристві. «Корпоративна культура визначає сукупність цінностей, норм та правил, що прямо не регламентовані, але прийняті і дотримуються співробітниками. Подібні правила встановлюються щодо професійної діяльності, взаємодії у колективі, з отримувачами допомоги чи послуг, колегами з інших закладів. Поряд із тим, що корпоративна культура існує в медичних закладах незалежно від форми власності, у приватних закладах вона стає частиною медичного бренду» (Там само).

Обговорення

На трансформацію культури комунікації нині суттєво впливає також глобалізація, яка тісно переплітається з інформатизацією. В умовах комп'ютеризації галузі охорони здоров'я норми корпоративної культури, загалом культури комунікації як між медичними працівниками всередині медичного співтовариства, так і між лікарями та пацієнтами, їхніми родичами дещо трансформуються через запровадження штучної мови цифрових технологій. Мовлення набуває спрощеного вигляду з використанням знаків, прийнятих в інтернет-комунікації. Так само і в процесі інтерактивної комунікації медичних працівників та науковців у цій галузі з населенням через телебачення та різноманітні інтернет-платформи під час читання лекцій на медичні і популярні в галузі охорони здоров'я теми часто використовуються наочні комп'ютерні презентації, через які легше і простіше

можна доносити необхідну інформацію. З метою просвіти населення в галузі охорони здоров'я сьогодні все частіше використовуються сучасні медійні засоби. Масмедіа штучно створюють простір віртуальної комунікації на підставі формування віртуальної реальності, яка створює ілюзорність справжньої реальності.

Ця ілюзорність дозволяє сучасним медійним засобам впливати не лише на органи чуття і свідомість людини, але й на її підсвідомість і психіку. Віртуальна реальність ніби добудовує образ 60 справжньої реальності, робить її більш правдоподібною, що дозволяє вміло маніпулювати учасниками віртуальної комунікації, нав'язуючи потрібні висновки. На цій підставі недобросовісні користувачі інтернет-платформ і приватних телеканалів під виглядом «чудо-засобів» нав'язують глядачам і слухачам шкідливі для здоров'я препарати, прилади тощо. Отже, з одного боку, віртуальна комунікація полегшує доступ до необхідної медичної і наукової інформації, але з другого боку, може наносити шкоду здоров'ю людей. Пересічні громадяни не завжди здатні критично осмислювати інформацію з інтернету, оскільки знижується їхній контроль з боку свідомості через те, що в інформаційному віртуальному просторі люди більше піддаються своїм почуттям та емоціям. Це викликає занепокоєння з боку професійного медичного співтовариства, яке займається пошуками нових засобів впливу на громадськість через медично-просвітницьку діяльність, що є новою формою комунікації у галузі охорони здоров'я, в тому числі завдяки впровадженню нових мовних засобів комунікації.

Як зазначає Л. Дротянко, «мова не існує у відриві від освіти, науки, моралі суспільства, тому комунікативному співтовариству важливо ставити за мету не допускати зниження рівня освіти і моральності в усіх соціальних сферах, підвищувати вимогливість до користувачів технічних засобів» (Дротянко 2012, 9). Це стосується й мови комунікації в галузі охорони здоров'я. Як відмічалося вище, розвиток науки і впровадження нових технологій втручання в тілесну структуру людського організму – генної інженерії, трансплантації органів, створення штучних органів і їхнє вживлення в організм, якісне удосконалення традиційних методів лікування та попередження хвороб тощо – суттєво трансформують усю сферу охорони здоров'я у всепланетарному масштабі. Сучасні біо-, інформаційно-комунікаційні технології перетинають національні й регіональні кордони, що веде до все більшої уніфікації мови комунікації як на міжнародному рівні, так і всередині національних країн. Все більше посилюються міжнаціональні комунікації в галузі медицини, у сфері розвитку нових наукових напрямків у галузі охорони здоров'я, що веде до об'єднання зусиль фахівців у даній галузі науки і практичної діяльності й на цій підставі формування нових норм і принципів культури комунікації.

Всесвітня організація охорони здоров'я узагальнює стан здоров'я у планетарному масштабі, враховуючи наявність спільних для світового соціуму хвороб, які забирають життя мільйонів людей і

пропонуючи засоби для боротьби з ними. І в першу чергу зусиллями ВООЗ акумулюються напрацювання біологічної і медичної науки, організовуючи міжнародні конференції для обговорення у колі наукового і медичного співтовариства нових наукових відкриттів, технологій і протоколів лікування тощо. Значне місце в комунікативних процесах у цій сфері займають дискусії щодо втручання в генетику людини за допомогою новітніх генних технологій. Вчені дискутують щодо збереження після такого втручання людської природи, адже наслідки можуть бути негативно непередбачуваними, якщо людина при цьому втратить свою природу.

До дискусії в цій галузі долучаються не лише вчені та лікарі, але й представники соціально-гуманітарних наук. Зокрема, Ф. Фукуяма в роботі «Наше постлюдське майбутнє» вважає, що результатом відкриттів у молекулярній біології, в популяційній генетиці, психології й нейрофармакології стане можливість безпрецедентної зміни природи людини внаслідок безпосередньої дії на нейроструктури та біохімію мозку або формування дитини з будь-якими наперед заданими якостями. Це приведе до невідповідності між природними характеристиками людини та створеними штучними умовами її проживання (Fukuyama 2002).

З розвитком біологічної науки і медицини відбуваються постійні дискусії на світовому рівні між лікарями і вченими в цій галузі, особливо коли з'являються якісно нові засоби боротьби з хворобами, які мають глобальний характер. Значну роль у таких комунікаціях виконують такі міжнародні об'єднання, як Всесвітня організація охорони здоров'я, Всесвітня медична асоціація та Рада міжнародних медичних наукових організацій, які розробили і постійно уточнюють відповідно до ситуації у світі низку документів щодо медичної етики. Зазначені організації проводять міжнародні конференції, конгреси та інші заходи, на які виносяться медичні і наукові проблеми, що зачіпають інтереси в галузі охорони здоров'я всього людства. Особливого значення надається обговоренню проблем у галузі генетики і нейрохірургії, щоб захистити права людини, її гідність і свободу як особистості. Прийняття відповідних рішень і документів, які мають всесвітній характер, відбувається після гострих дискусій, в яких беруть участь не лише лікарі, вчені в галузі біології, але й юристи, спеціалісти з етики, представники громадськості.

Міжнародні комунікації між фахівцями у медичній сфері різних країн відбуваються й у періоди між проведенням конференцій та інших публічних обговорень, коли йдеться про впровадження нових терапевтичних методів, а також нових лікарських засобів. Лікарі діляться своїм досвідом, пропонують різноманітні методики лікування, ефективність яких підтверджена клінічною практикою. Особливо важливу роль виконують міжнародні інтеракції (взаємодії) між фахівцями і медичній та фармакологічній галузях у зв'язку з розповсюдженням хвороб у всесвітньому або регіональних масштабах. Тоді об'єднуються колективні зусилля ООН, ВООЗ, національних

держав і міжнародних медичних організацій для вироблення швидких і ефективних рішень та засобів для боротьби з пандеміями. Міжнародні рекомендації в галузі лікування хвороб, які розповсюджуються або всією планетою, або значними регіонами земної кулі, та прямі комунікації, що здійснюються за допомогою сучасних цифрових технологій, сприяють більш швидкому подоланню розповсюдження захворюваності. Міжнародні комунікації у сфері охорони здоров'я також сприяють визнанню і затвердженню загальнолюдських цінностей, найважливішими з яких є, як зазначалось вище, життя і здоров'я кожної людини.

Глобалізація і цифровізація цієї сфери дозволяють зростанню кількості інтеракцій у ній та запровадженню суттєво нових технічних засобів комунікації, які дозволяють у реальному часі вступати у спілкування «багатьох із багатьма» одночасно. А отже, прийняття спільних рішень у сфері охорони здоров'я в режимі «тут і тепер» вирішує багато назрілих проблем у цій галузі. І, не зважаючи на відмінності у прийнятих певною культурою етнічних, релігійних та інших цінностей, «загальнолюдські і соціальні цінності як елемент аксіосфери мають власне існування, що може супроводжуватись їхньою взаємозаме́речністю, взаємовиключеністю» (Горак 2008, 10). Медичне світове співтовариство прагне вирішувати спільні проблеми у сфері охорони здоров'я, не беручи до уваги культурних відмінностей у хворих.

Новими методами інтеракції в умовах глобалізації і цифровізації в медичній сфері стали: створення веб-сайту медичної установи; створення сторінки у соціальних мережах фейсбуку, твіттеру; каналів у вайбері, телеграмі, інстаграмі, ютубі та інших; читання онлайн лекцій ученими й лікарями; проведення онлайн-конференцій та інших форм комунікації щодо охорони здоров'я; онлайн-відповіді фахівців на питання громадян та інші. Важливе значення в комунікативних процесах має розміщення в інтернеті інформаційних матеріалів щодо профілактики захворювань. Ці методи і форми комунікації застосовуються в усіх країнах світу, що сприяє взаємному знайомству з передовими медичними засобами й методиками лікування, а також попередження захворювань.

Інтеракції у цій галузі науки продовжуються на міжнародній арені, оскільки сучасні знання про справжню природу людини є ще далекими від повноти. Комунікації у міжнародному медичному і науковому співтоваристві мають ту особливість, що спілкування має відбуватися на основі діалогу, досягнення консенсусу, оскільки стосуються найвразливішої проблеми – життя людини. Що ж стосується особливостей культури комунікації та інтеракції в галузі охорони здоров'я, то тут необхідністю є однакове розуміння змісту і значення медичної термінології всіма учасниками глобального медичного простору, незважаючи на тип етнічної чи національної культури.

Висновки

Дослідження впливу цифровізації всіх галузей сучасної культури суспільства виявило суттєві зміни

у культурі комунікації в різних сферах суспільного життя. Не обійшли такі зміни і галузь охорони здоров'я, оскільки всі учасники комунікативних процесів у ній тією чи іншою мірою залучені до користування цифровими платформами та електронними засобами комунікації. Як показано в статті, з одного боку, віртуальна комунікація полегшує доступ до необхідної медичної і наукової інформації, але, з другого боку, може наносити шкоду здоров'ю людей. Пересічні громадяни не завжди здатні критично осмислювати інформацію з інтернету, оскільки знижується їхній контроль із боку свідомості через те, що в інформаційному віртуальному просторі люди більше піддаються своїм почуттям та емоціям. Це викликає певне занепокоєння у професійного медичного співтовариства, яке займається пошуками нових засобів впливу на громадськість через медично-просвітницьку діяльність, що є новою формою комунікації у галузі охорони здоров'я, в тому числі завдяки впровадженню нових медійних засобів інтеракції.

У ході даного дослідження було обґрунтовано, що сучасні біо-, інформаційно-комунікаційні, генноінженерні та інші технології перетинають національні й регіональні кордони, що веде до все більшої уніфікації мови комунікації як на міжнародному рівні, так і всередині національних країн. Все більше посилюються міжнаціональні комунікації в галузі медицини, у сфері розвитку нових наукових напрямків у галузі охорони здоров'я, що посилює об'єднання зусиль фахівців у даній галузі науки і практичної діяльності й на цій підставі формування нових норм і принципів культури комунікації. Це накладає суттєвий відбиток і на трансформацію норм культури комунікації в галузі охорони здоров'я, що впливає на трансформаційні процеси і у взаємодії (інтеракції) тих, хто має стосунок до сфери охорони здоров'я.

Список літератури

1. Дротянко Л. Г. Філософія діалогу в культурі інформаційної ери. *Вісник Національного авіаційного університету*. 2015. Вип. 1 (21). С. 19–22. (Серія «Філософія. Культурологія»).
2. Знаменська М. А., Слабкий Г. О., Знаменська Т. К. *Комунікація в охороні здоров'я: монографія*. Київ : Укр. ін-т стратег. дослідж. МОЗ України, 2019. 194 с.
3. Абисова М. А. Тренд сучасності: медикалізація культури. *Вісник Національного авіаційного університету*. 2012. Вип. 1 (15). С. 92–96. (Серія «Філософія. Культурологія»).
4. Дротянко Л. Г. Трансформація мови в медіакulturі: наукові дискусії. *Наукова полеміка: критики та аргументація*. Київ : Четверта хвиля, 2024. С. 281–293.
5. Орду К. С. Формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх сімейних лікарів у професійній підготовці : дис. ... д-ра філософії : 015 «Професійна освіта». Одеса, 2021. 318 с.
6. Особливості комунікації в медичному середовищі. Методичні рекомендації <https://uk.e-medjournal.com/index.php/psp/article/view/212>.
7. Дротянко Л. Г. Трансформація комунікативної функції мови в період інформатизації. *Вісник Національного авіаційного університету*. 2012. Вип. 2 (16). С. 5–9. (Серія «Філософія. Культурологія»).
8. Fukuyama F. *Our Posthuman Future: Consequences of the Biotechnology Revolution*. Biology, Environmental Science, Philosophy. 2002. DOI: 10.5860/choice.40-087.

9. Горак Г. І. Структура аксіосфери. Актуальні проблеми духовності. 2008. Вип. 9. С. 3–11.

References

1. Drotianko, Liubov. 2015. "Filosofia dialogu v kulturi informatsiinoi ery" ["Philosophy of Dialogue in the Culture of the Information Era"]. *Visnyk Natsionalnoho aviaitsiinoho universytetu. Seriya: Filosofiia. Kulturolohiia, Proceedings of the National Aviation University. Series: Philosophy. Culturology* 1(21): 19–22.
2. Znamenska, Mariia, Hennadii Slabkyi, and Tetiana Znamenska. 2019. *Komunikatsiia v okhoroni zdorovia [Communication in Health Care]*. Kyiv: Ukrainyskyi instytut stratehichnykh doslidzhen MOZ Ukrainy.
3. Abysova, Mariia. 2012. "Trend suchasnosti: medykalyzatsiia kultury" ["Trend of Modernity: Medicalization of Culture"]. *Visnyk Natsionalnoho aviaitsiinoho universytetu. Seriya: Filosofiia. Kulturolohiia, Proceedings of the National Aviation University. Series: Philosophy. Culturology* 1 (15): 92–96.
4. Drotianko, Liubov. 2024. "Transformatsiia movy v mediakulturi: naukovy diskusii" ["Transformation of Language in Media Culture: Scientific Discussions"]. In *Naukova polemika: krytyky ta arhumetatsiia, Scientific Polemic: Criticism and Argumentation*, 281–293. Kyiv: Chetverta Khvylya.
5. Ordu, Kateryna. 2021. Formuvannia informatsiino-komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh simeinykh likariv u

profesiinii pidhotovtsi: disertatsiia ... d-ra filosofii ["Formation of Information-Communicative Competence of Future Family Doctors in Professional Training: dissertation ... PhD in Philosophy"]. PhD diss., Odesa National Medical University.

6. Abdrakhimova, Tsira, Inna Mukharovska, Kateryna Kleban, Daria Sapon, and Oleksii Kalachov. 2020. "Osoblyvosti komunikatsii u medychnomu seredovyschi (metodychni rekomendatsii)" ["Peculiarities of Communication in the Medical Environment (Methodical Recommendations)"]. *Psykhosomatychna medytsyna ta zahalna praktyka, Psychosomatic Medicine and General Practice* 5 (1). <https://doi.org/10.26766/pmcp.v5i1.212>.

7. Drotianko, Liubov. 2012. "Transformatsiia komunikatyvnoi funktsii movy v period informatyzatsii" ["Transformation of the Communicative Function of Language during the Period of Informatization"]. *Visnyk Natsionalnoho aviaitsiinoho universytetu. Seriya: Filosofiia. Kulturolohiia, Proceedings of the National Aviation University. Series: Philosophy. Culturology* 2(16): 5–9.

8. Fukuyama, Francis. 2002. *Our Posthuman Future: Consequences of the Biotechnology Revolution*. New York: Picador.

9. Horak, Halyna. 2008. "Struktura aksiosfery" ["Structure of the Axiological Sphere"]. *Aktualni problemy dukhovnosti, Current Issues of Spirituality* 9: 3–11.

V. Tabakovych-Vatseba

TRANSFORMATION OF COMMUNICATION CULTURE AND INTERACTION IN HEALTHCARE

Introduction. The widespread use of information and communication technologies significantly influences the culture of communication across various spheres of life, including healthcare. This actualises the philosophical understanding of transformations in the culture of communication and interaction. **The aim** of the study is to provide a philosophical analysis of the causes behind the transformation of the culture of communication and interaction in the context of contemporary challenges of the twenty-first century—particularly informatization and globalization – as manifested in the healthcare sector. **Research methods.** To achieve the aim, the study employs cultural-historical and socio-cultural methodological approaches, the principles of systematicity and complementarity, methods of logical and cultural-semantic analysis, along with other general scientific research methods. **Research results.** It is proved, that digitalization of the healthcare sector has both positive consequences—when citizens' access to necessary information increases—and negative consequences—when communication between a doctor and a patient is disrupted due to the uncritical attitude of patients toward unverified information received from modern media sources. **Discussion.** Significant changes in modern healthcare interactions are also influenced by globalization processes. The Internet, as a driver of globalization, virtualizes healthcare communication, while international medical organizations—such as the World Health Organization, the World Medical Association, and the Council for International Organizations of Medical Sciences—play an increasingly prominent role. **Conclusions.** It is substantiated that modern technologies cross national and regional borders, contributing to the unification of the language of communication both at the international level and within national countries. This has a significant impact on the transformation of the norms of communication and interaction culture in the healthcare sector on a global scale.

Keywords: culture of communication, interaction, information and communication technologies, digitalisation, healthcare, medical community, transformation processes.

DOI:

УДК 316.7:1:17:004(045)

T. Г. ШОРИНА

МЕТАФІЗИКА ІНФОСФЕРИ ТА ЕТИЧНІ ВИКЛИКИ ГЕНЕРАТИВНОГО ШІ: НОВИЙ ЕТИЧНИЙ ЛАНДШАФТ

«Державний університет «Київський авіаційний інститут»

ORCID: 0000-0001-9281-7840

Анотація. Розвиток цифрових технологій та штучного інтелекту призвів до формування нового інформаційного середовища – інфосфери, де межі між реальним та віртуальним світом стають дедалі більш розмитими. Генеративні моделі штучного інтелекту (ШІ), такі як алгоритми глибокого навчання, здатні як аналізувати інформацію, так і створювати нові сенси, контент і навіть форми суспільної взаємодії. Це викликає серйозні філософські та етичні питання, які потребують осмислення в контексті нових досягнень індустрії 4.0.

Ключові слова: інформаційне суспільство; філософія інформації; інформаційна етика; інфосфера; цифрові технології; індустрія 4.0; генеративний штучний інтелект; гуманізм; соціальна відповідальність.

Вступ

Становлення сучасного інформаційного суспільства стало результатом кількох інформаційних і промислових революцій, що відбулися в історії розвитку людської цивілізації. Останні не лише кардинально змінювали способи обробки інформації, але й спосіб виробництва, стиль життя, системи цінностей. У Всесвітній доповіді ЮНЕСКО, справді, поняття інформаційного

суспільства корелює з досягненнями технологій (UNESCO world report 2005, 19). За новими технологіями визнається не лише роль засобів, що глобально перетворюють матеріальний ландшафт суспільства, але і роль агентів, що формують нову суспільну модель. Разом з тим, істотні виклики, які супроводжують глобальне інформаційне суспільство – а саме доступ до інформації для всіх і майбутнє свободи вираження поглядів (UNESCO